

Projecttitel	Verbeteren duurzame bedrijfsvoering mkb
Project-omschrijving	<p>Aanleiding</p> <p><i>Voor welke uitdagingen (gerelateerd aan brede welvaart) een oplossing?</i></p> <p>Het wordt voor steeds meer partijen duidelijk dat de mensheid maatregelen moet nemen om de huidige rechte weg naar een klimaatcatastrofe om te buigen naar een circulair systeem dat resulteert in een duurzame samenleving. Internationale overheden sluiten akkoorden met elkaar zoals het klimaatakkoord dat voor stakeholders, waaronder nationale overheden, als leidraad dient hoe in eigen omgeving transities vorm te geven. Zo heeft de Europese Unie de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) opgesteld die een grote groep Europese bedrijven verplicht te rapporteren over Milieu, Maatschappij en Governance (Environmental, Social en Governance, ESG). De Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) zet op haar beurt banken aan om bij het verstrekken van leningen eisen te stellen met betrekking tot duurzaamheid. Grote bedrijven ontwikkelen managementsystemen om hun duurzaamheidsprestaties te meten en rapporteren, maar bij het midden- en kleinbedrijf (mkb) ontbreekt de expertise om de duurzaamheidsprestaties te meten, verbeteren en rapporteren. Verder voelen veel mkb-bedrijven de urgentie niet en omdat zij buiten het toepassingsgebied van de CSRD vallen gaat dat “meetinstrument” niet direct bijdragen aan het ervaren van de urgentie.</p> <p>Toch zal de druk op het mkb om duurzaamheidsprestaties te meten, verbeteren en rapporteren verder toenemen. Ten eerste maakt het mkb deel uit van de toeleveringsketen van grotere bedrijven en zullen zij in toenemende mate gevraagd worden om de duurzaamheid van hun toeleveringsketen in kaart te brengen. Als het mkb niet goed is voorbereid op het meten, verbeteren en rapporteren van duurzaamheidsprestaties zal dit nefaste gevolgen hebben voor de omvang en de verdere ontwikkeling van het mkb (goed voor ruim 90% van de bedrijven in de regio) en daaropvolgend voor de brede welvaart van de regio. Ten tweede is het mkb met voorsprong de grootste werkgever van de regio en kan het meten van duurzaamheidsprestaties het mkb juist motiveren om m.b.v. de uitkomsten de duurzaamheidsprestaties gericht te verbeteren, zodat de continuïteit voor onderneming en medewerkers gewaarborgd is. Zo kan het mkb een katalysator zijn voor het tot stand brengen van duurzame gedragsveranderingen bij werknemers. We zien dat steeds meer werknemers bij voorkeur werken bij werkgevers die actief bijdragen aan het vormgeven van de duurzame samenleving.</p> <p>Op dit moment is het mkb onvoldoende voorbereid op de veranderende wetgeving. Het zal als laatste verplicht worden om in het kader van de CSRD zijn duurzame prestaties te meten en rapporteren. Het mkb zal wel via zijn grote klanten verplicht worden te rapporteren over hun duurzame prestaties. De kans is reëel dat mkb-bedrijven uit supply chains vallen omdat ze niet in staat zijn om aan de grote bedrijven in de supply chains hun ESG-prestaties te rapporteren. Ook banken gaan eisen dat het mkb hun duurzame prestaties gaat meten en rapporteren. Indien een mkb-onderneming niet aan deze verplichting voldoet kan de bank een financieringsaanvraag niet honoreren, wat voor het bedrijf ernstige gevolgen kan hebben.</p> <p><i>Wat doet de regio nú al? (Vertrekpunt)</i></p> <p>De regio is goed georganiseerd en de multi helix organisaties weten elkaar goed te vinden. Zo is er structureel overleg tussen onderwijs, lokale overheden, maatschappelijke partners, omgevingsdienst en ondernemers waaronder individuele</p>

ondernemingen, ondernemersverenigingen en brancheorganisaties. De regio ondersteunt het mkb op de thema's talentontwikkeling, zorg, digitalisering en duurzame economie. De multi helix partners ontwikkelen programma's die stakeholders zoals het mkb toekomstbestendig maken. Ook op het thema duurzame economie is de regio actief en werkt o.a. met zogenaamde Green Deals waarin de multi helix partijen afspraken vastleggen hoe zij samen duurzame doelstellingen gaan realiseren. Mede hierdoor is het mkb in de regio sterk ontwikkeld. Buiten de wettelijke rapportageverplichting en steeds actiever inzetten van de omgevingsdienst heeft de regio tot nu toe geen actieve rol vervuld in het meten en rapporteren van de duurzaamheidsprestaties van het mkb. Dit was tot voor kort ook niet per se nodig, maar de CSRD brengt hier verandering in. De aankomende verplichtingen vanuit de (Europese) overheid, grote afnemers en financiers bieden kansen om met behulp van de multi helix oplossingen te ontwikkelen die Midden-Brabant toekomstbestendig maken en zorgen voor het fundament van brede welvaart, een duurzame economie.

Wat heeft dat al opgeleverd?

Binnen de regio werkt Midpoint Brabant met haar multi helix partners aan de programmering. Midden-Brabant kan gebruik maken van een goed georganiseerde samenwerkingsstructuur. Stakeholders weten elkaar te vinden en het mkb maakt gebruik van een pallet aan oplossingen binnen de thema's talentontwikkeling, zorg, digitalisering en duurzame economie. Binnen het programma duurzame economie lopen projecten zoals Een Gezond Leisureklimaat, CeSi coach (Circulaire Economie Smart Industrie Coach), CIRCO tracks (workshops over circulair ondernemen), Up New (fysieke leer-, experimenteer- en maakplekken voor circulair ondernemen en onderwijs) en De Betekenisbox (voor concrete stappen in verduurzaming). Allemaal projecten waarbij de multi helix partners samenwerken en het mkb ondersteunen bij de transitie naar een duurzame economie. Zo is een sterke samenwerkingsstructuur ontstaan en weten de multi helix partners elkaar structureel te vinden en inspireren.

Waarom is er nu extra inzet nodig?

Het meten van en rapporteren over de ESG-prestaties is uiterst complex. De internationaal toegenomen aandacht voor ESG-prestaties heeft o.a. grote bedrijven ertoe aangezet hierover te rapporteren en communiceren. Deze externe communicatie heeft tot discussies op alle niveaus geleid en laat zien dat het meten van en rapporteren over ESG-prestaties uiterst complex is en er nog geen consensus is over de kwaliteit van de parameters die de ESG-prestaties bepalen. De CSRD gaat niet over de kwalitatieve beoordeling van de ESG-prestaties, maar over de verplichting dat grotere ondernemingen moeten gaan meten en rapporteren over de ESG-prestaties. Ook banken moeten bij de financiering ESG-rapportages gebruiken om te beoordelen of ze aan mkb bedrijven een financiering verstrekken. Het is van cruciaal belang dat we het mkb hierop tijdig voorbereiden en hulpmiddelen ontwikkelen om het mkb in staat te stellen structureel aan deze meet- en rapportageverplichtingen te voldoen. Daarnaast moeten we deze kans aangrijpen om benodigde hulpmiddelen geschikt te maken om de gemeten en gerapporteerde duurzame prestaties samen met de medewerkers te verbeteren. Als je kijkt naar het kennispotentieel, de samenwerkingsstructuur, actief inzetten omgevingsdienst, de programmering en de regionale ambities, passen het benodigde onderzoek en de ontwikkeling van structurele oplossingen bij deze regio.

Het met elkaar onderzoeken en ontwikkelen zorgt er voor dat het regionale mkb een sterke partner blijft in de vele toeleveringsketens waar ze momenteel deel van uitmaakt en dat het mkb nieuwe propositities met economische en maatschappelijke waarde kan opzetten. Ook zal een actievere rol van de regio ertoe bijdragen dat de regio meer

	<p>informatie en kennis ontwikkelt omtrent de huidige toestand en evolutie van de brede welvaart in de regio. Deze kennis kunnen we gebruiken voor een efficiëntere en effectievere aansturing van het mkb door de regio en het Rijk.</p> <p>Belangrijk onderdeel van het project is dat we werknemers van het mkb aan de hand van slimme technologie actief betrekken bij het meten en verbeteren van duurzaamheidsprestaties van het mkb. Dit zal de bewustwording van werknemers omtrent duurzaamheid doen toenemen. Ook gaat dit leiden tot meer duurzaam gedrag bij werknemers waardoor zij actief kunnen bijdragen aan de toekomstbestendigheid van de eigen organisatie en als bijgevolg de brede welvaart van de regio positief beïnvloeden.</p>
	<p>Doel</p> <p>Het subdoel van dit project is om raamwerken en inzichten te ontwikkelen die (1) het mkb in de regio ondersteunen om duurzaamheidsprestaties te meten, te verbeteren en te rapporteren, (2) werknemers actief betrekken bij het meten en verbeteren van de duurzaamheidsprestaties van het bedrijf waar ze voor werken en (3) de regio ondersteunt in het monitoren en aansturen van brede welvaart. We willen alle stakeholders verbinden via het meten, verbeteren en rapporteren van duurzaamheidsprestaties met als hoofddoel het creëren van toekomstbestendige bedrijven en daardoor het verbeteren en bestendigen van brede welvaart in de regio.</p>
	<p>Maatschappelijke impact van het project</p> <p>Het project moet (1) de economische en maatschappelijke toegevoegde waarde van het mkb vandaag en in de toekomst verhogen en (2) werknemers van het mkb aanzetten tot meer duurzaam gedrag en structureel betrekken. Door werknemers actief te betrekken en bevragen over duurzaamheidsprestaties van het bedrijf, ontsluiten we nieuwe informatie. Het expliciet betrekken van werknemers in dit project zal ook bijdragen tot het verbeteren van de relaties binnen het bedrijf. Door gedragsveranderingen bij werknemers te meten draagt dit project direct bij aan het betrekken van medewerkers bij maatschappelijke transitie en indirect bij 'gezondheid', 'milieu' en 'welzijn'. Aangezien het mkb de belangrijkste werkgever is in de regio, zal dit project een directe positieve impact hebben op indicatoren in verband met 'arbeid en vrije tijd' en 'materiele welvaart' en indirect een positieve impact genereren op vlak van 'gezondheid', 'milieu' en 'welzijn' en daarmee bijdragen aan de brede welvaart in de regio.</p>
	<p>Activiteiten</p> <p>Het project splitsen we op in drie subactiviteiten.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De eerste subactiviteit is bedoeld om <i>best practices</i> te ontwikkelen op vlak van meten en rapporteren van duurzaamheidsprestaties bij het mkb. Hiertoe zullen case en field studies opgezet worden bij bedrijven die als 'frontrunner' kunnen beschouwd worden wat betreft het meten en rapporteren van duurzaamheidsprestaties. 2. De tweede subactiviteit dient om aan de hand van een breed uitgezet vragenlijstonderzoek bij het mkb in de regio <i>expertise te ontwikkelen over de hinderpalen</i> die het mkb op dit moment ervaart bij het meten en rapporteren van duurzaamheidsprestaties.

Kennis en inzichten omtrent de hinderpalen die het mkb ervaart kunnen het beleid van de regio en het Rijk mede vormgeven.

3. De derde subactiviteit dient om de *voortgang* met betrekking tot het meten, verbeteren en rapporteren van duurzaamheidsprestaties *periodiek te monitoren*. Hiertoe zullen we een vragenlijst ontwikkelen en deze periodiek uitzetten bij het mkb. Op basis van deze periodieke monitoring kan het mkb door de regio en kennisinstellingen gericht en efficiënt ondersteund worden bij het meten, verbeteren en rapporteren van duurzaamheidsprestaties. Deze zal de basis vormen voor een barometer die periodiek laat zien waar de regio zich bevindt op het vlak van duurzaamheid en kan uitgebreid worden naar andere regio's binnen het Rijk.

Een intensieve samenwerking met het mkb is cruciaal om de doelen te realiseren. Bij activiteit 1 zullen veldstudies bij het mkb opgezet worden om te leren wat 'fronrunners' doen op vlak van meten, verbeteren en rapporteren van duurzaamheidsprestaties. Binnen deze activiteit kunnen ook veldexperimenten opgezet worden om kennis te verzamelen over interventies binnen het spectrum van meten, verbeteren en rapporteren die het duurzaamheidsdenken van medewerkers beïnvloeden.

De vragenlijsten die we tijdens de activiteiten twee en drie ontwikkelen vereisen samenwerking met het mkb en zullen op drie manieren uniek zijn. Een eerste uniek aspect is dat we zowel het bedrijf als de werknemers zullen uitnodigen om een vragenlijst in te vullen over de duurzaamheidsprestaties van het bedrijf. Op deze manier brengen we in kaart hoe bedrijfsleiding duurzaamheid (1) aanstuurt en (2) werknemers percipieert. Deze tweezijdige monitoring van duurzaamheidsprestaties helpt om tal van beleidsmatige vraagstukken te beantwoorden. Zo kan bijvoorbeeld nagegaan worden of en in welke mate het meten, verbeteren en rapporteren van duurzaamheidsprestaties op bedrijfsniveau een impact heeft op gedragsveranderingen bij werknemers. Een tweede uniek aspect van de vragenlijsten is dat we deze verspreiden aan de hand van een online app. Deze zal toelaten om snel data te verzamelen en om sneller en accurater via gamification de koppeling te maken met gedragsveranderingen bij werknemers. Voor de ontwikkeling van de app zullen we samenwerken met een startup die ervaring heeft met het meten en via medewerkers verbeteren van duurzaamheidsprestaties. Een derde uniek aspect is dat de vragenlijst zal bestaan uit een set vaste vragen en een variërend gedeelte. De vaste vragen zullen toelaten om de periodieke monitoring uit te voeren. De vragen van het variërend gedeelte zullen ingevuld worden op basis van actuele topics zoals veranderingen in de geopolitieke situatie. Onderzoekers van andere onderzoeksinstituten kunnen tevens vragen indienen voor het variërend gedeelte en vervolgens wetenschappelijk onderzoek uitvoeren met de data.

De activiteiten binnen dit project kunnen in drie grote groepen worden ingedeeld. Een belangrijk aspect van deze groepen is dat telkens de interactie met het mkb en de werknemers van het mkb wordt opgezocht.

Ten eerste zullen er '*verkennende activiteiten*' worden opgezet om (1) de verschillende deelnemers binnen het project nog beter te connecteren en (2) het mkb te betrekken bij de opstart van het project. Ten tweede zullen gelijktijdig de '*onderzoeksactiviteiten*' worden opgestart.

Deze bestaan enerzijds uit het verzamelen van data via case studies, field studies, veldexperimenten en vragenlijsten, en anderzijds het analyseren en interpreteren van de resultaten en het terugkoppelen hiervan naar de deelnemers binnen het project en

	<p>het mkb. Ten derde zullen 'kennisverspreidingsactiviteiten' worden opgezet. Hiertoe zullen er sessies met het mkb worden georganiseerd. Daarbij is o.a. benchmarking essentieel om veranderingen in kaart te brengen en te stimuleren.</p> <p>Midpoint Brabant wil met dit project de dienst 'Duurzame Economie Coach' ontwikkelen waarmee zij mkb-bedrijven in de regio Midden-Brabant kan begeleiden naar een duurzame bedrijfsvoering waardoor zij voldoen aan wettelijke meet-, verbeter- en rapportageverplichtingen en daardoor bijdragen aan een duurzame samenleving en brede welvaart. Ook willen we met dit project onderzoeken hoe de omgevingsdienst haar 300 medewerkers die toezien op naleving wettelijke verplichtingen kan inzetten als ambassadeurs van de duurzame economie binnen onze regio.</p> <p>Het mkb mag niet het risico lopen de spreekwoordelijke boot te missen om het duurzame ondernemen te implementeren. We zorgen dat we met de Duurzame Economie Coach mkb-bedrijven inspireren, opleiden en met een concreet actieplan persoonlijk begeleiden. Met als resultaat dat er een concrete slag wordt gemaakt naar een duurzame en toekomstbestendige organisatie en we de voortgang kunnen meten en rapporteren.</p>																														
<p>Samenwerking</p>	<p>Beoogde deelnemers</p> <p>Bedrijven op (zogenaamde grote oogst) bedrijventerreinen zoals Loven (Tilburg), Kraaiven-Vossenbergh (Tilburg) en De Haven (Waalwijk).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Relevante bedrijven op andere locaties binnen Regio Hart van Brabant. 2. Kennisinstellingen/onderwijs (Tilburg University). 3. Overheden zoals gemeente Tilburg, gemeente Waalwijk en andere gemeenten binnen Regio Hart van Brabant. 4. Andere organisatie(s): NGO, (groep van) eindgebruikers, brancheorganisaties, omgevingsdienst, maatschappelijke initiatieven, grote (i.e. Big4), middelgrote, en kleine accountants; financiële instellingen; consultants, startup app ontwikkelaar. 																														
<p>Kosten en financiering</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Totale projectkosten</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>3fte phd</td> <td>€ 750.000</td> </tr> <tr> <td>Platform/app</td> <td>€ 150.000</td> </tr> <tr> <td>hoogleraren</td> <td>€ 400.000</td> </tr> <tr> <td>Organiseren bijeenkomsten</td> <td>€ 50.000</td> </tr> <tr> <td>activiteiten midpoint/gemeenten</td> <td></td> </tr> <tr> <td>- Training app</td> <td>€ 100.000</td> </tr> <tr> <td>- Werven deelnemende bedrijven</td> <td>€ 300.000</td> </tr> <tr> <td>- Ontwikkelen onderzoeksmethode</td> <td>€ 100.000</td> </tr> <tr> <td>- Uitvoeren 1e onderzoek</td> <td>€ 100.000</td> </tr> <tr> <td>- Ontwikkelen scan duurzame economie</td> <td>€ 150.000</td> </tr> <tr> <td>- Pilots deelnemende bedrijven</td> <td>€ 100.000</td> </tr> <tr> <td>- Periodiek herhalen onderzoek/scan</td> <td>€ 100.000</td> </tr> <tr> <td>- Uitrollen scan binnen totale regio</td> <td>€ 700.000</td> </tr> <tr> <td>TOTAAL</td> <td>€ 3.000.000</td> </tr> </tbody> </table>	Totale projectkosten		3fte phd	€ 750.000	Platform/app	€ 150.000	hoogleraren	€ 400.000	Organiseren bijeenkomsten	€ 50.000	activiteiten midpoint/gemeenten		- Training app	€ 100.000	- Werven deelnemende bedrijven	€ 300.000	- Ontwikkelen onderzoeksmethode	€ 100.000	- Uitvoeren 1e onderzoek	€ 100.000	- Ontwikkelen scan duurzame economie	€ 150.000	- Pilots deelnemende bedrijven	€ 100.000	- Periodiek herhalen onderzoek/scan	€ 100.000	- Uitrollen scan binnen totale regio	€ 700.000	TOTAAL	€ 3.000.000
Totale projectkosten																															
3fte phd	€ 750.000																														
Platform/app	€ 150.000																														
hoogleraren	€ 400.000																														
Organiseren bijeenkomsten	€ 50.000																														
activiteiten midpoint/gemeenten																															
- Training app	€ 100.000																														
- Werven deelnemende bedrijven	€ 300.000																														
- Ontwikkelen onderzoeksmethode	€ 100.000																														
- Uitvoeren 1e onderzoek	€ 100.000																														
- Ontwikkelen scan duurzame economie	€ 150.000																														
- Pilots deelnemende bedrijven	€ 100.000																														
- Periodiek herhalen onderzoek/scan	€ 100.000																														
- Uitrollen scan binnen totale regio	€ 700.000																														
TOTAAL	€ 3.000.000																														

Financiering	
TiU via UNAW Brede Welvaart	€ 500.000
Gemeente Tilburg	€ 500.000
Deelnemende bedrijven	€ 500.000
Rijk	€ 1.500.000
TOTAAL	€ 3.000.000